



Örebro stadsarkiv

Arkivförteckning

**Sällskapet Småbarnens Vänner.**

---

## Sällskapet Småbarnens Vänner (FO:053)

Verksamhetstid 1840 - 2008 , handlingarna omfattar tiden 1840 - 2009.

### Starten

I januari 1840 tog landshövding E.J. Bergenschöld initiativ till en så kallad småbarnsskola i Örebro. Småbarnsskolor hade inrättats under 1830-talet i Stockholm och Göteborg efter förebilder från Skottland och England. Dessa skolor tog emot barn mellan två och sex år och "undervisade" dem medan föräldrarna arbetade. Till skillnad från barnkrubborna låg tyngdpunkten på att uppfostra och undervisa istället för omhändertagande och vård.

### Sällskapets namn

Från starten 1840 var namnet Sällskapet Småbarnsskolans Vänner vilket ändrades 1886 till Sällskapet Småbarnens Vänner i samband med ombildande av verksamheten.

### Styrelsen

Skolans styrelse bestod den första tiden av tio ledamöter varav minst fem kvinnor. Senare utökades antalet till tolv personer varav åtta skulle vara kvinnor. Sällskapets högtidsdag var den 14 mars eftersom den dagen var drottning Josefinas födelsedag. Drottningen var sällskapets beskyddarinna såsom änkedrottning Desideria var åt Småbarnsskolan i Stockholm.

Hedda Dahlgren, fru till assessor N.G. Dahlgren, var medlem av styrelsen från starten fram till 1866. Hon var en av de drivande krafterna i sällskapet. Hon lade ner ett stort arbete på skolan, både i ekonomiskt och pedagogiskt hänseende. Bl.a. fick hon Fredrika Bremer och flera medlemmar av kungahuset att ge ekonomiskt bidrag till sällskapet. Hedda Dahlgren blev sällskapets första hedersledamot.

### Verksamheten

Enligt stadgorna skulle barnen vara mellan tre och sju år. Tonvikten av verksamheten skulle vara sedlig uppfostran och undervisning av kristendomskunskap. Under skoltidens senare år kom verksamheten mer bli en förberedelse inför inträdet i stadens folkskolor. Från början var barnantalet ca 30, men steg sedan år från år. Sista tiden i Arbetshusets lokaler var antalet uppe i 70 st. men skulle bli 100 i det nybyggda huset på Nygatan. Under den här tiden fick en del barn även mat och kläder av sällskapet. Småbarnsskolan hade under 1880-talet kämpat med dålig ekonomi och när stadens folkskolor utvecklats och kunde ge plats åt fler barn, så avvecklades sällskapets skola. Sällskapet ombildade istället sin verksamhet från skola till barnhem år 1886. Man ändrade då också namn till Småbarnens Vänner.

Till största delen hade barnhemmet som uppgift att hjälpa till med barntillsynen för ensamstående föräldrar. Barnhemsverksamheten pågick fram till 1945 då det nyöppnade barnhemmet i Adolfsberg övertog verksamheten. Sällskapet sålde då huset på Nygatan 2-4 till Örebro stad. Kvar hade man fastigheten Skofftorp (även kallad Solbacken) i Nora som man inköpt 1928. Denna fastighet såldes år 1949 till Nationaltemplarorden i Örebro.

Den summa man fick då man sålde Nygatefastigheten använde man till att varje år dela ut pengar till olika barnverksamheter. Detta gjorde man ända fram till år 2008 då sällskapet upplöstes. Medlen som fanns kvar vid upplösningen skulle användas till en fond med sällskapets namn. Fonden skulle förvaltas av Örebro läns landsting.

### Barnhem

Sällskapet tog emot barn till sitt barnhem på Nygatan 2-4. Vissa inskrivningsböcker finns i arkivet. Barnen kunde vara inackorderade i familjer. Uppgifter om barn finns vissa år i protokollen.

---

## Sällskapet Småbarnens Vänner (FO:053)

### Lokaler

Landshövdingen samlade styrelsen för Arbetshuset (barnhemmet) till en extra sammankomst. Han hade som förslag att man skulle kunna använda den översta eller tredje våningen i Arbetshuset till skolan. Efter överläggningar och även inhämtande av Magistratens åsikt så beslutades att Småbarnsskolan skulle få använda lokalerna från och med 1 maj 1840.

Första tiden var en provotid på ett år. Med undantag för några år då skolhuset användes som kopphus (1850-1852) och kolerasjukhus (1853-1854) och som rum åt hemlösa efter den stora branden 1854, kom Småbarnsskolan finnas kvar i Arbetshuset till år 1865 då man kunde flytta in i ett eget hus på Nygatan 2-4.

### Leveranser till stadsarkivet

Arkivet efter Sällskapet Småbarnens Vänner har inkommit till Örebro stadsarkiv i två omgångar. Den första i början av 1970-talet av dåvarande ordförande Lala Wistrand och den andra år 2010, två år efter att sällskapet upphört, av sista ordförande Cecilia Rydman.

**Arkivet ordnat och förtecknat av Eva Lundberg hösten 2010.**

### Källor:

Småbarnsskolans/Småbarnens Vänner protokoll  
Arbetshusförvaltningens protokoll

### Litteratur:

Bromander, Axel **Örebro Folkskoleväsen**  
Tjerneld-Pettersson, Siv **Solöga**  
Vretblad, Gunvor (Stockholmskällan) **Småbarnsskolan 1838-1855**  
Kullinger, Yvonne **Sällskapet Småbarnsskolans Vänner 1972** (Uppsats historia)  
Karlsson, Boel **Men då slår Småbarnsskolan dörren opp 1981** (Uppsats historia)

**Sällskapet Småbarnens Vänner (FO:053)**

<b>A</b>	<b>Protokoll</b>	
A1	Protokoll	1847--2008
<b>B</b>	<b>Utgående handlingar</b>	
B1	Meddelande om bidragsbeslut till sökande	1962--1999
<b>D</b>	<b>Register och liggare</b>	
D1	Utspisningsliggare	1840--1852
D2	Dagjournaler	1853--1886
D3	Inskrivningsböcker	1876--1885
D4	Besöksliggare	1887--1920
D5	Medlemsliggare	1922--2000
<b>E</b>	<b>Inkomna handlingar</b>	
E1	Inkomna brev till styrelsen	1938--2009
E2	Ansökningar och tackbrev	1957--2008
E3	Tackkort	1960--1990
<b>F</b>	<b>Ämnesordnade handlingar</b>	
F1	Ämnesordnade handlingar	1852--2003
<b>G</b>	<b>Räkenskaper</b>	
G1	Huvudböcker	1850--1964
G2	Kassaböcker	1937--1991
G3	Bankhandlingar	1974--2008
G4	Verifikationer	1925
G5	Fondräkenskaper	1930--1960
G6	Övriga räkenskaper	1961--2002
<b>K</b>	<b>Fotografier</b>	
K1	Fotografier	1949--1990
<b>Ö</b>	<b>Övriga handlingar</b>	
Ö1	Tidningsklipp	1948--2000
Ö2	Föremål	1984--2003

---

Serierubrik		Seriesignum
Protokoll		A1
Serieanmärkning		
Serien består av inbundna liggare i arkivkartong om ej annat anges.		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
1	1847-1959	- 1847 - 1891 - 1892 - 1923 - 1924 - 1959
2	1960-2008	- 1960 - 1985 - 1986 - 1996 - 1996 - 1999, 2003 - 2008, omslag - Föredragningslistor och kallelser, 1962 - 1969, 1971 - 1973, 1977 - 1978, 1980 - 1981, 1984, 1987 - 1991, 1993, 1996 - 1997, 2003 - 2008, omslag - Styrelseberättelser, 1920 (årsberättelse), 1931, 1961 - 1968, 1970, 1979, 1983, 1988 - 1996, 2000 - 2007, omslag - Revisionsberättelser och ekonomiska redovisningar, 1967, 1980, 1989 - 1998, 2000 - 2001, 2003 - 2008, omslag

Serierubrik		Seriesignum
Meddelande om bidragsbeslut till sökande		B1
Serieanmärkning		
Kopior av utskickade brev med beslut om bidrag till de sökande.		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
-	1962-1999	Ingår i E1:1.

Serierubrik		Seriesignum
Utspisningsliggare		D1
Serieanmärkning		
Serien i arkivkartong.		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
1	1840-1852	<p>Häftad bok med uppgifter om kostnad för livsmedel som t.ex. gryn, kött, ärtor, vetemjöl med mera. November 1840 till december 1841, april 1852.</p> <p>Häri även serierna D3 Inskrivningsböcker, D4 Besöksliggare och D5 Medlemsliggare.</p>

Serierubrik		Seriesignum
Dagjournaler		D2
Serieanmärkning		
Serien består av inbundna liggare i arkivkartong.		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
1	1853-1886	Storformat.  - Maj 1853 - juni 1862 - Mars 1874 - juni 1886



Serierubrik		Seriesignum
Inskrivningsböcker		D3
Serieanmärkning		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
-	1876-1885	Inbunden bok med uppgifter om barnen som namn, födelseår, föräldrars yrke (ej namn), hemvist (adress i staden), inskrivningsdatum.  Ingår i D1:1.

Serierubrik		Seriesignum
Besöksliggare		D4
Serieanmärkning		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
-	1887-1920	Inbunden liggare med besökarnas namn, 1887 - 1897, 1899 - 1901, 1904 - 1905, 1907 - 1920  Ingår i D1:1.

Serierubrik		Seriesignum
Medlemsliggare		D5
Serieanmärkning		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
-	1922-2000	<ul style="list-style-type: none"><li>- Medlemslista, 1922</li><li>- Medlemsbok, 1938 - 1946</li><li>- Medlemslistor, 1945, 1989, 1990 - 2000-tal (spridda år)</li><li>- Insamlingsbok för medlemsavgifter, 1955 - 1965</li><li>- Lista på lämpliga personer att få som medlemmar, utan år</li></ul> <p>Ingår i D1:1.</p>

Serierubrik		Seriesignum
Inkomna brev till styrelsen		E1
Serieanmärkning		
Serien i arkivkartong.		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
1	1938-2009	1938, 1942, 1947 - 1948, 1962, 1967 - 1970, 2006 - 2009  1967 tackkort, fotografi och informationsfolder om Nygategården från Barnvårdsnämndens fritidsavdelning.  Häri även serierna B1 Meddelande om bidragsbeslut till sökande och E3 Tackkort.

Serierubrik		Seriesignum
Ansökningar och tackbrev		E2
Serieanmärkning		
Serien i arkivkartong.  Serien innehåller ansökningar och tackbrev från sökande. I vissa fall innehåller tackbrev även ansökningar.		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
1	1957-2008	

Serierubrik		Seriesignum
Tackkort		E3
Serieanmärkning		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
-	1960-1990	1960-1990-tal Ingår i E1:1.

Serierubrik		Seriesignum
Ämnesordnade handlingar		F1
Serieanmärkning		
Serien i arkivkartong.		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
1	1852-2003	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Stadgar, 1852 - 2003</li> <li>- Hedda Dahlgrens beskrivning av drottning Josefinas gåva 13 juni 1873, 13 mars 1875</li> <li>- Läkarintyg för lärarinnan Christina Hedström (se protokoll 15 februari 1877), 11 februari 1877</li> <li>- Kostnadsförslag för tegelbeklädning, Nygatan, 1884</li> <li>- Kontrakt för föreståndarinetjänsten mellan Diakonissanstalten i Stockholm och barnhemmet, 1899, 1913</li> <li>- Formulär till femårsberättelse 1906 - 1910 ("Fromma stiftelser"), 1911</li> <li>- Handlingar rörande sommarhemmet Skoftorp i Nora (Solbacken), 1918 - 1943</li> <li>- Utdrag ur stadsfullmäktiges protokoll (tryck) angående sällskapet, 1931, 1934, 1939</li> <li>- Handlingar rörande eventuell ombildande av barnhemmet till daghem, 1938, 1941</li> <li>- PM angående sällskapets fonder och donationer, 1941</li> <li>- Lista på barnen, 1941</li> <li>- Handlingar rörande försäljning av fastigheten Nygatan 4, 1945</li> <li>- Solöga, 1979</li> <li>- Broschyrer om verksamheten, 2001</li> <li>- Historik, utan år</li> <li>- Lista på handlingar, utan år</li> <li>- Text om Hjalmar Bergman och Småbarnens Vänner (vad har de gemensamt?), utan år</li> </ul> <p>Häri även serie Ö1 Tidningsklipp.</p>

Serierubrik		Seriesignum
Huvudböcker		G1
Serieanmärkning		
Serien består av inbundna liggare i arkivkartong.		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
1	1850-1892	- 1850 - 1 mars 1868 - 1 mars 1868 - 1892  Häri även serie G5 Fondräkenskaper.
2	1919-1964	- 1919 - 1921 - 1922 - 1925 - 1941 - 1950 - 1951 - 1957 - 1958 - 1964



Serierubrik		Seriesignum
Kassaböcker		G2
Serieanmärkning		
Serien består av inbundna liggare i arkivkartong.		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
1	1937-1991	- 1937 - 1960 - 1961 - 1991

Serierubrik		Seriesignum
Bankhandlingar		G3
Serieanmärkning		
Serien innehåller årsförteckningar och transaktioner på värdepapper från banken. Vissa år finns även verifikationer med.		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
1	1974-1999	År 1985 saknas.
2	2000-2008	Häri även serie G4 Verifikationer och serie G6 Övriga räkenskaper.

Serierubrik		Seriesignum
Verifikationer		G4
Serieanmärkning		
Serien i arkivkartong.		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
-	1925-1925	- 1925 - 1927 - 1952 - 1953 - 1955 - 1956 - 1957 - 1958 - 1962 - 1963 - 1964 - 1965 - 1967  Ingår i G3:2.

Serierubrik		Seriesignum
Fondränskaper		G5
Serieanmärkning		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
-	1930-1960	1930 - 1960-tal Ingår i G1:1.

Serierubrik		Seriesignum
Övriga räkenskaper		G6
Serieanmärkning		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
-	1961-2002	<ul style="list-style-type: none"><li>- Noteringshäfte, 1961 - 1967 och Kvittenshäfte för årsavgift, 1960-tal</li><li>- Kassasammandrag/Ekonomisk redovisning, 1974 - 1984, 1987 - 2002</li><li>- Handlingar från Skatteverket, 1987, 1996, 2001, 2007</li></ul> <p>Ingår i G3:2.</p>

Serierubrik		Seriesignum
Fotografier		K1
Serieanmärkning		
Serien i arkivkartong. Serien placerad i bildavdelningens pappersdepå. Inlagd i Bildarkivet. Bildnummer FO-053-01 - 10.		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
1	1949-1990	-10 fotografier från sommarhemmet Skoftorp, Nora (exteriörer), troligen 1949 då fastigheten såldes. Bildnummer FO-053-01 - 10 - Färgfoto, troligen på styrelsemedlemmar, 1990-tal. (saknas 2012)

Serierubrik		Seriesignum
Tidningsklipp		Ö1
Serieanmärkning		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
-	1948-2000	1948, 1960 - 2000-tal Ingår i F1:1.

Serierubrik		Seriesignum
Föremål		Ö2
Serieanmärkning		
Serien består av föremål som skickats in som tack för ekonomiskt bidrag från Föreningen för rörelsehindrade barn och ungdomar i Örebro län (RBU).		
Volymnummer	Tid	Anmärkning
1	1984-2003	Hästsko, 1984 Foto i ram från ridläger, 1985 Rund träplatta, 1986 Trätavla med hästhuvud, 1999 Mjukishäst (nyckelknippa), 2003 Liten tennhäst, utan år Tygduk med tryckt hästhuvud, utan år Trähäst, utan år . Häri även serie K1 Fotografier.